

สภาพและปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชน เพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

Operational State and Problems, Needs and Guidelines for Operational Developing of the
Community Book House Project for Promotion of Reading Among People in Yala Province

อภินพ นิลพันธ์^{1*} สุมาลี สังข์ศรี² และชนกนารถ บุญวัฒน์กุล²
Aphinop Ninphan^{1*}, Sumalee Sungsi² and Chanoknart Boonwatthanakul²

¹ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา 95150

²แขนงวิชาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

¹Thanto District Non-Formal and Informal Education Centre, Thanto, Yala Province 95150, Thailand

²Nonformal and Informal Education, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University,
Pak Kret, Nonthaburi 11120, Thailand

*Corresponding author, e-mail: aphinop22@gmail.com

(Received: Jun 29, 2021; Revised: Aug 13, 2021; Accepted: Aug 31, 2021)

บทคัดย่อ

บ้านหนังสือชุมชนในจังหวัดยะลา ประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา (2) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา (3) เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา กลุ่มที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร กศน.อำเภอ ครู กศน.ตำบล บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอ เจ้าของบ้านหนังสือชุมชน และอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน จำนวน 220 คน ประเมินแนวทางโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงาน พบว่า สถานที่ตั้งส่วนใหญ่เป็นบ้านเจ้าของสถานที่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่เป็นการวาดภาพระบายสี ในขณะที่ปัญหาการดำเนินงาน พบว่า ขาดวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรม สื่อไม่หลากหลายและไม่ตรงกับความต้องการ (2) ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงาน ได้แก่ สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอ สถานที่ตั้งควรอยู่ใกล้กับชุมชน และมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง (3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสื่อ 4) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย จากผลการวิจัยนี้ สำนักงาน กศน.จังหวัดและ กศน.อำเภอ ควรนำแนวทางนี้ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชนและพัฒนาให้มีความพร้อมเหมาะสมต่อการให้บริการประชาชน

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา บ้านหนังสือชุมชน การส่งเสริมการอ่าน ประชาชนจังหวัดยะลา

Abstract

The Community Book Houses in Yala Province have encountered problems and obstacles in operations and also have not acquired appropriate operational guidelines. Therefore, it was necessary to conduct a research to (1) study operational state and problems of the community book house project in Yala Province; (2) study needs for developing the community book house project to promote reading among people in Yala Province; and (3) propose guidelines for developing the community book house project to promote reading among people in Yala Province. The study groups of 220 people consisted of Directors of the district Non-formal and Informal Education Centre, teachers of Sub-district NIE Centre, librarians of

the district public libraries, owners of the Community Book Houses and reading promotion volunteers. The guideline assessment was conducted by 11 experts and related people. Data were analyzed by percentage, mean, and content analysis. Research results found that: (1) For the operational state, most of them were located the owner's houses. Reading promotion activities available were painting. The operational problems were, the lack of materials, equipment, facilities and public relation activities. Moreover, media were not available in various forms and met the needs of target groups. (2) The needs for the developing the Community Book House project included; allocating adequate budget, locating should near community and having continuously supervision. (3) Guidelines for developing comprised 5 aspects. They were: 1) Administration, 2) Location and facilities, 3) Reading promotion activities and media, 4) Supervision and Evaluation, and 5) Community and network participation. In brief, the provincial and district Non-Formal and Informal Education offices should apply these guidelines for the development of concerned personnel and parties in order to be equipped with knowledge and comprehension on the Book Houses operations in order to enhance service availability and appropriateness to the public.

Keywords: Guidelines for developing, Community book house, Promotion of reading among, People in Yala province

บทนำ

การพัฒนาคนเป็นการมุ่งให้คนมีการศึกษา มีความรู้ มีทักษะหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้คนสามารถแสวงหาความรู้ ก็คือ การอ่าน ดังที่ Matchimapiro (2014) กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ การอ่านช่วยให้บุคคลนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพหรือการงานให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ การอ่านยังช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางสมองและสติปัญญา ทำให้รู้ข้อมูลข่าวสาร วิทยาการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในทุกระดับ การที่จะให้การศึกษาระดับความสำเร็จต้องมีนิสัยรักการอ่านที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างสังคมแห่งความรู้ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาการคิดและการสร้างสรรค์ (Sukwan *et al.*, 2016) ซึ่งเห็นได้ว่า การอ่านนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการศึกษาของคน สอดคล้องกับรัฐบาลที่เล็งเห็นความสำคัญของการอ่าน จึงได้ประกาศให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้ปี พ.ศ.2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน และกำหนดให้วันที่ 2 เมษายนของทุกปีเป็นวันรักการอ่าน

พบว่า ที่ผ่านม้อัตราการอ่านหนังสือของคนไทยยังมีปริมาณการอ่านน้อย โดยผลการจากการสำรวจการอ่านของประชากรปี 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เวลาเฉลี่ยที่ใช้อ่านนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงานสำหรับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปทั้งหมด ใช้เวลาอ่านนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงานเฉลี่ย 1 ชั่วโมง 6 นาทีต่อวัน (66 นาที) โดยกลุ่มเยาวชนใช้เวลาอ่านมากที่สุด เฉลี่ย 1 ชั่วโมง 34 นาทีต่อวัน (94 นาที) กลุ่มวัยเด็กและวัยทำงานใช้เวลาอ่านเฉลี่ยต่อวันมากกว่า 1 ชั่วโมงเล็กน้อย ส่วนวัยสูงอายุใช้เวลาอ่านน้อยที่สุดเฉลี่ย 44 นาทีต่อวัน (National Statistical Office, 2016)

บ้านหนังสือชุมชนได้กำเนิดขึ้นภายใต้โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ เมื่อปี พ.ศ.2556 จากแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ใกล้บ้านสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่สำหรับอ่านหนังสือหาความรู้ เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านของประชาชน มุ่งหวังให้ประชาชนคนไทยมีอัตราการอ่านเพิ่มขึ้น แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้จัดงบประมาณที่ใช้ส่งเสริมบ้านหนังสืออัจฉริยะลง เนื่องจากภารกิจและการใช้งบประมาณซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ยังเห็นความสำคัญของโครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะจึงดำเนินการสานต่อโดยเปลี่ยนชื่อจาก “บ้านหนังสืออัจฉริยะ” เป็น “บ้านหนังสือชุมชน” และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ที่มีจิตอาสาดำเนินการบ้านหนังสือชุมชนต่อไป ภายใต้ศักยภาพของตนเองตามความสมัครใจ โดยให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ยกเว้นการสนับสนุนงบประมาณเท่านั้น จากสถานการณ์ดังกล่าว เป็นเหตุให้บ้านหนังสือชุมชนบางแห่งได้หยุดการให้บริการและปิดตัวลง ซึ่งบ้านหนังสือชุมชนในจังหวัดยะลา ก็ได้รับผลกระทบจากเหตุดังกล่าวเช่นกัน โดย ณ ปัจจุบันมีบ้านหนังสือชุมชนที่เปิดดำเนินการและให้บริการอยู่เพียงจำนวน 73 แห่ง (Institute for the Promotion and Development of Learning innovation, 2018) ซึ่งการ

ดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนของจังหวัดยะลา ยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับ ครู กศน. ตำบล เจ้าของบ้านหนังสือชุมชน อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน พบว่า ส่วนใหญ่เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ไม่เพียงพอ ไม่หลากหลายและไม่ตรงกับความต้องการ เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม บางแห่งไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทำให้ขาดแรงกระตุ้นผู้มาใช้บริการ

ที่ผ่านมา Institute for the Promotion and Development of Learning Innovation (2016) ได้ให้แนวทางการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) สื่อสร้างเสริมการอ่านและการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมสร้างเสริมการอ่านและการเรียนรู้ 4) การบริการและการอำนวยความสะดวก 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย และ 6) การนิเทศ และ Wiphak (2016) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบ้านหนังสือชุมชนตามแนวนโยบายประชารัฐของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ควรมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรม 2) ด้านอาคารสถานที่ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ด้านความร่วมมือของเครือข่าย จากแนวทางดังกล่าว อาจจะไม่เหมาะสมกับการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพและปัญหา ความต้องการการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนในจังหวัดยะลา ที่มีความเหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งการอ่านใกล้บ้านเพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน เป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มอัตราการอ่านหนังสือของประชาชน ตลอดจนเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชน จังหวัดยะลา ดำเนินการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด จำนวน 220 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหาร กศน.อำเภอ จำนวน 8 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 58 คน และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอ จำนวน 8 คน เจ้าของบ้านหนังสือชุมชน จำนวน 73 คน และอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน จำนวน 73 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ ได้แก่

1) แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อปัญหาของการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา และตอนที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา โดยตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดที่มีการกำหนดตัวเลือกไว้แล้ว ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 เป็นข้อคำถามและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 60 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

2) **แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** เป็นแบบสัมภาษณ์ประเด็นความต้องการในการพัฒนาบ้านหนังสือชุมชนในจังหวัดยะลา เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นเจ้าของบ้านหนังสือชุมชน จำนวน 2 คน เลือกรมาโดยวิธีการเฉพาะจงจ คือ (1) เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนบ้านกระปอง และ (2) เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนบ้านดอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสอบถาม ดำเนินการโดย ติดต่อประสาน กศน.อำเภอทุกแห่งในจังหวัดยะลา เพื่อนำส่งแบบสอบถามให้ประชากรทั้งหมด ทำการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน

2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการโดย นัดหมายและแจ้งกำหนดการกับเจ้าของบ้านหนังสือชุมชนในการลงเก็บข้อมูลบ้านหนังสือชุมชน จำนวน 2 แห่ง คือ 1) บ้านหนังสือชุมชนบ้านกระปอง หมู่ที่ 3 ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา และ 2) บ้านหนังสือชุมชนบ้านดอน หมู่ที่ 7 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

2) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา ดำเนินการดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษา

ในขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีประสบการณ์ตรงกับโครงการบ้านหนังสือชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดยะลา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงาน กศน.จังหวัดยะลา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ จำนวน 1 คน ข้าราชการครู กศน.อำเภอ จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอ จำนวน 1 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 1 คน เจ้าของบ้านหนังสือชุมชน จำนวน 3 คน อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน จำนวน 1 คน ตัวแทนประชาชนผู้ใช้บริการบ้านหนังสือชุมชน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม สำหรับประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมการสนทนากลุ่ม

2) นำผลการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา ให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา

สภาพการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา พบว่า มีการจัดทำแผนการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน จำนวน 1 แผนต่อปี (ร้อยละ 61.7) มีการจัดทำฐานข้อมูลบ้านหนังสือชุมชน แต่ไม่เป็นปัจจุบัน (ร้อยละ 61.4) งบประมาณสำหรับการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ได้จากศูนย์ กศน.อำเภอ (ร้อยละ 67.1) รายงานผลการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชนให้กับกศน.ตำบล ทุก 6 เดือน (ร้อยละ 58.9) สถานที่ตั้งบ้านหนังสือชุมชน มีลักษณะเป็นบ้านของเจ้าของบ้านหนังสือชุมชน (ร้อยละ 60) วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกมีเก่า (ร้อยละ 95) และโต๊ะ (ร้อยละ 87.9) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่จัดในบ้านหนังสือชุมชน แข่งขันระบายสี (ร้อยละ 44.3) จัดนิทรรศการ (ร้อยละ 34.3) เล่านิทานพื้นบ้าน (ร้อยละ 51.1)

สำหรับปัญหาของการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา แยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการบริหารจัดการ** พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บ้านหนังสือชุมชนมีงบประมาณไม่เพียงพอ ($\mu=3.01$) 2) เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานการดำเนินงานของบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.01$) และ 3) ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=2.84$)

2) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ บริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ ไม่เพียงพอ ($\mu=3.23$) 2) ขาดป้ายชื่อบ้านหนังสือชุมชนหรือป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ ($\mu=2.80$) และ 3) การเข้ามาใช้บริการบ้านหนังสือชุมชน ไม่มีความสะดวก ($\mu=2.75$)

3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสื่อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ขาดสื่อที่หลากหลายและตรงกับความต้องการ ($\mu=3.21$) 2) การจัดกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่อง ($\mu=3.03$) และ 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ในการจัดกิจกรรม ($\mu=3.03$)

4) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ($\mu=3.04$) 2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศ ($\mu=2.94$) และ 3) ไม่ได้นำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=2.91$)

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บ้านหนังสือชุมชนขาดการสร้างร่วมมือกับเครือข่ายภาคเอกชน ($\mu=3.07$) 2) การร่วมมือระหว่างบ้านหนังสือชุมชนกับชุมชนและเครือข่าย ไม่มีความต่อเนื่อง ($\mu=2.96$) และ 3) ขาดการแสวงหาเครือข่ายที่หลากหลาย ($\mu=2.84$)

2. ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชน จังหวัดยะลา แยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สำนักงาน กศน. จังหวัดควรสนับสนุนงบประมาณให้กับบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.81$) 2) กศน.อำเภอควรจัดทำแผนการดำเนินงานของบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.76$) และ 3) ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.25$)

2) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ควรมีความสะดวกต่อการเข้ามาใช้บริการ ($\mu=3.70$) 2) สถานที่ตั้งบ้านหนังสือชุมชนควรอยู่ใกล้ชุมชน ($\mu=3.69$) และ 3) ควรมีวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ บริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ ($\mu=3.64$)

3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสื่อ พบว่า ความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ควรมีสื่อที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของประชาชน ($\mu=3.71$) 2) ควรมีการสำรวจความต้องการกิจกรรมและสื่อ ($\mu=3.67$) และ 3) ควรประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม ให้ประชาชนรับรู้ ($\mu=3.50$)

4) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล พบว่า ความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ควรดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ($\mu=3.59$) 2) ควรมีการจัดทำแผนการนิเทศบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.54$) และ 3) ผู้นิเทศควรมีความรู้ความสามารถในการนิเทศ ($\mu=3.54$)

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย พบว่า ความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) เครือข่ายควรมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.67$) 2) ชุมชนและเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ($\mu=3.64$) และ 3) ควรเชิญชวนประชาชนช่วยบริจาคหนังสือและสื่อให้กับบ้านหนังสือชุมชน ($\mu=3.38$)

โดยผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ควรสนับสนุนเงินงบประมาณสำหรับการซ่อมแซมอาคารสถานที่ซึ่งใช้เป็นบ้านหนังสือชุมชน ควรปรับภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบให้สวยงาม สะอาด นำให้บริการ มีโต๊ะ เก้าอี้ เพียงพอ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชนและหอกระจายเสียง ทำแผ่นพับใบปลิว ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ และประชาสัมพันธ์ผ่าน website ของ กศน. และ Facebook fan page ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับเด็กๆ โดยเฉพาะช่วงปิดเทอม ซึ่งเด็กจะมีเวลาว่างมาก กิจกรรมที่ควรจัด เช่น จัดสอนหนังสือ ดิวนั่งหนังสือ การฝึกวิชาชีพระยะสั้นๆ เพื่อให้มีช่องทางในการหารายได้เสริม ควรเพิ่มหนังสือสำหรับเด็กและหนังสือเกี่ยวกับศาสนา ดังที่เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนบ้านกระบอง (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2563) ได้กล่าวว่า “ฉันไม่มีเงินจะนำมาซ่อมแซมที่นั่งอ่านหนังสือ ก็ใช้แผ่นไวโนลมาซึ่งขายคาเพื่อบังแดด กันฝนสาด แค่นั้น” และเจ้าของบ้านหนังสือชุมชนบ้านดอน (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2563) ได้เล่าว่า “ตอนเย็นหลังเลิกเรียนหรือปิดเทอม เด็ก ๆ จะมาเล่นกันทั้งวัน อยากให้ครู กศน. ช่วยจัดกิจกรรมให้กับเด็กๆ บ้าง”

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา แยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการบริหารจัดการ** พบว่า กศน.อำเภอและเจ้าของบ้านหนังสือชุมชน ควรร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานของบ้านหนังสือชุมชน สำนักงาน กศน.ส่วนกลาง ควรจัดสรรงบประมาณให้กับบ้านหนังสือชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานบ้านหนังสือชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน

2) **ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก** พบว่า กศน.อำเภอควรช่วยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านหนังสือชุมชน สถานที่ตั้งบ้านหนังสือชุมชนควรมีความสะดวกต่อการเข้ามาใช้บริการ อยู่ใกล้ชุมชน มีป้ายชื่อบ้านหนังสือชุมชนหรือป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีไว้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ น้ำดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น

3) **ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสื่อ** พบว่า ควรมีสื่อที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการ ควรประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมให้ประชาชนรับรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าว เฟสบุ๊ค ไลน์กลุ่ม เป็นต้น ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทุกสัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

4) **ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล** พบว่า ควรจัดทำแผนการนิเทศบ้านหนังสือชุมชนและดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ควรแจ้งผลการนิเทศและให้คำแนะนำแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงการพัฒนาบ้านหนังสือชุมชน ควรมีการมอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ ครู กศน.ตำบล และเจ้าของบ้านหนังสือชุมชนที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น เช่น มอบรางวัล เกียรติบัตร เป็นต้น

5) **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย** พบว่า ควรเชิญชวนชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุขอำเภอ หน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอ หน่วยงานเกษตรอำเภอ ปศุสัตว์ นักศึกษา กศน. อสม. เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา

สภาพการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา พบว่า สถานที่ตั้งส่วนใหญ่เป็นบ้านเจ้าของสถานที่งบประมาณสำหรับการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ได้จากศูนย์ กศน.อำเภอ เป็นเพราะว่า เจ้าของสถานที่ที่มีความต้องการจะให้สถานที่สำหรับเป็นบ้านหนังสือชุมชนและบางคนก็เป็นผู้นำชุมชน ซึ่งมีความร่วมมือกับ กศน.อำเภอเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Kunchangtong & Sueuthiskul (2020) ได้ศึกษาการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ที่ตั้งของบ้านหนังสือชุมชนส่วนใหญ่ คือ บ้านผู้นำชุมชน หน่วยงาน องค์กรที่ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนส่วนใหญ่ คือ กศน.อำเภอ

ในขณะที่ปัญหาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลา พบว่า วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ บริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ ไม่เพียงพอ ซึ่งปรากฏค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=3.23$) และขาดสื่อที่หลากหลายและตรงกับความต้องการ ซึ่งปรากฏค่าเฉลี่ยสูง ($\mu=3.21$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานที่คับแคบ จึงจัดโต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือได้น้อย รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ที่รับบริจาคมาก็ไม่ค่อยทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ Changket (2011) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ห้องสมุดชุมชนในประเทศ มีสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ค่อนข้างน้อย ไม่ทันสมัย

2. ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชน จังหวัดยะลาพบว่า สำนักงาน กศน.จังหวัดควรสนับสนุนงบประมาณให้กับบ้านหนังสือชุมชน ซึ่งปรากฏค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=3.81$) ทั้งนี้เป็นเพราะ บ้านหนังสือชุมชนได้รับงบประมาณค่อนข้างน้อย บางแห่งไม่มีงบประมาณให้เลย การพัฒนาจึงทำได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับ Kingbutr (2011) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนามุมบ้านหนังสือเพื่อบริการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอด

ชีวิต ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้ให้บริการมีความคิดเห็นว่าการให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สนับสนุนเงินงบประมาณ สำหรับการซ่อมแซมทรัพยากรห้องสมุด ต้องการให้สถานศึกษา ภาคเอกชน ชุมชน กลุ่มผู้ใช้บริการ ช่วยกันบริจาคเงิน หนังสือ และสื่อต่างๆ เพื่อใช้ในงานห้องสมุด

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลา ซึ่งได้จากผลการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 5 ด้าน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1) **ด้านการบริหารจัดการ** ควรดำเนินการโดย กศน.อำเภอและเจ้าของบ้านหนังสือชุมชน ควรร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานของบ้านหนังสือชุมชน อย่างน้อย 1 แผนงานต่อปี สำนักงาน กศน.ควรจัดสรรงบประมาณให้กับบ้านหนังสือชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานบ้านหนังสือชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนการดำเนินงานใดๆ จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดงบประมาณที่ต้องใช้ และมีคณะทำงานเพื่อร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Institute for the Promotion and Development of Learning Innovation (2016) ได้ให้แนวทางการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ว่า ในด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรจัดทำแผนงานและโครงการประจำปี เพื่อกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ควรจัดตั้งงบประมาณให้เพียงพอและเกิดความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ และควรมีคณะทำงานบ้านหนังสือชุมชนตามความเหมาะสมของชุมชน

2) **ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก** ควรดำเนินการโดย กศน.อำเภอควรช่วยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านหนังสือชุมชน สถานที่ตั้งบ้านหนังสือชุมชนควรมีความสะดวกต่อการเข้ามาใช้บริการ อยู่ใกล้ชุมชน มีป้ายชื่อบ้านหนังสือชุมชนหรือป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีไว้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ น้ำดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะ เมื่อบ้านหนังสือชุมชนอยู่ใกล้กับชุมชน ก็จะทำให้ผู้ใช้บริการสามารถมาใช้ได้สะดวก และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมจะทำให้เกิดการดึงดูดความสนใจอยากเข้ามาใช้บริการอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Wiphak (2016) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบ้านหนังสือชุมชนตามแนวนโยบายประชารัฐของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหารพบว่า ด้านอาคารสถานที่ประกอบด้วย การพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามแนวทางที่สถานศึกษากำหนดได้อย่างเหมาะสม สถานที่ตั้งอยู่จุดศูนย์กลางของชุมชน ผู้รับบริการสามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่างสะดวก มีความเป็นเอกเทศและเป็นสัดส่วน จัดทำป้ายสถานที่แต่ละหมู่บ้านเป็นสัญลักษณ์ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย การจัดหาวัสดุที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางเอกสารที่เป็นระเบียบและหมวดหมู่เอกสารอย่างเหมาะสม จัดหาวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอและทันสมัย

3) **ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสื่อ** ควรดำเนินการโดย ควรมีสื่อที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการ ควรประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมให้ประชาชนรับรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทุกสัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะการมีสื่อที่หลากหลายและทันสมัย จะทำให้เกิดแรงจูงใจและการกระตุ้นให้อยากมาใช้บริการ รวมถึงการจัดกิจกรรมบ่อย ๆ และต่อเนื่อง จะช่วยให้นิสัยรักการอ่าน อยากอ่านหนังสือและร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับ Sungsi (2013) ซึ่งได้ศึกษาการประเมินผลการนำนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การปฏิบัติระดับประถมศึกษา ทั้งในโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน กรณีนอกระบบโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการกระตุ้นจูงใจให้ผู้เรียนรักการอ่าน พัฒนาห้องสมุดจัดหาสื่อ/หนังสือใหม่ หาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น คอมพิวเตอร์ โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ จัดแหล่งการอ่าน/แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสอดคล้องกับ Butsaba (2013) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อส่งเสริมความเป็นเมืองแห่งการอ่านพบว่า ด้านกระบวนการในการพัฒนาเมืองแห่งการอ่าน ควรมีการพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่ พัฒนาแหล่งเรียนรู้และบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการส่งเสริมการอ่าน และจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบหลากหลาย และนำกิจกรรมหรือโครงการที่ประสบผลสำเร็จในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้

4) **ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล** ควรดำเนินการโดย มีการจัดทำแผนการนิเทศบ้านหนังสือชุมชน ดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และควรแจ้งผลการนิเทศ และให้คำแนะนำแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงการพัฒนาบ้านหนังสือชุมชน และ กศน.อำเภอ ควรมีการมอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ ครู กศน.ตำบล และเจ้าของบ้านหนังสือชุมชนที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น เช่น มอบรางวัล เกียรติบัตร เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศจะทำให้ทราบสภาพ ปัญหาและความ

ต้องการต่างๆของการดำเนินงาน สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวมถึงเป็นการให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าของบ้าน หนังสือชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Institute for the Promotion and Development of Learning Innovation (2016) กล่าวว่า การนิเทศเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ทำให้ทราบสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่ และเพื่อให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ควรดำเนินการโดยเชิญชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ควรช่วยบริจาคหนังสือและสื่อให้กับบ้านหนังสือชุมชน ช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ การนิเทศ ติดตาม และการจัดทำแผนงาน ทั้งนี้เป็นเพราะ การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย จะทำให้เกิดการร่วมด้วยช่วยกันในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาบ้านหนังสือชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาหนังสือ สื่อต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการระดมความคิด วางแผน ทำให้เกิดผลดีกับการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Tiengthawat (2019) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอ่านแบบมีส่วนร่วมของสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่พบว่า เครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการค้นปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร การระดมทรัพยากร การประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ และการได้รับผลประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลาพบว่า มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน งบประมาณสำหรับการดำเนินงาน ได้จากศูนย์ กศน.อำเภอ สถานที่ตั้งบ้านหนังสือชุมชนเป็นบ้านเจ้าของสถานที่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้แก่ แข่งขันระบายสี จัดนิทรรศการ เล่านิทานพื้นบ้าน

2. ปัญหาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนจังหวัดยะลาพบว่า บ้านหนังสือชุมชนมีงบประมาณไม่เพียงพอขาดวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ สื่อไม่หลากหลายและไม่ตรงกับความต้องการ ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และขาดการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภาคเอกชน

3. ความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชน จังหวัดยะลาพบว่า สำนักงาน กศน.จังหวัดควรสนับสนุนงบประมาณให้กับบ้านหนังสือชุมชน สถานที่ตั้งบ้านหนังสือชุมชนควรอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกต่อการเข้ามาใช้บริการ มีสื่อที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของประชาชน มีแผนการนิเทศที่ชัดเจน เครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน

4. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนจังหวัดยะลาประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและสื่อ 4) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า บ้านหนังสือชุมชนขาดวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ อาจเป็นเพราะ สำนักงาน กศน.จังหวัด และกศน.อำเภอ ไม่ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุน ดังนั้น สำนักงาน กศน.จังหวัด และกศน.อำเภอ อาจใช้วิธีการขอรับบริจาคจากหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียน ห้องสมุดประชาชนอำเภอเทศบาลหรือองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า ต้องการให้ สำนักงาน กศน.จังหวัด สนับสนุนงบประมาณให้กับบ้านหนังสือชุมชนเป็นเพราะว่าสำนักงาน กศน.จังหวัด มีบทบาทหน้าที่โดยตรงต่อการสนับสนุนการดำเนินงานบ้านหนังสือชุมชน ถึงแม้ว่าสำนักงาน กศน.จังหวัด และกศน.อำเภอ จะไม่ได้จัดสรรงบประมาณจากสำนักงาน กศน. ส่วนกลางก็ตาม อาจใช้วิธีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ เพื่อการจัดหางบประมาณ สนับสนุนให้กับบ้านหนังสือชุมชน

1.3 สำนักงาน กศน.จังหวัดและ กศน.อำเภอ ควรนำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินบ้านหนังสือชุมชน และนำลงสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาบ้านหนังสือชุมชนให้มีความพร้อมและเหมาะสมต่อการให้บริการประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงประเมินเกี่ยวกับผลการใช้แนวทางการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชนเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนในจังหวัดยะลา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการบ้านหนังสือชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- Butsaba, P. (2013). Guidelines of organizing lifelong learning activities to enhance being the city of reading. Master's Thesis. Chulalongkorn University. (in Thai)
- Changket, S. (2011). *Development of community library: a model for the promotion of lifelong learning*. Doctor of Education. Silpakorn University. (in Thai)
- Institute for the Promotion and Development of Learning Innovation. (2016). *Guidelines for community book house operations: 2016*. Retrieve June 21, 2021, from: http://elibrary.nfe.go.th/e_library/nfe/read/ebook/506/. (in Thai)
- Institute for the Promotion and Development of Learning Innovation. (2018). *Community book house61* [Online]. Retrieve May 5, 2018, from: http://203.159.251.137/book61/district/summary_book.php. (in Thai)
- Kingbutr, S. (2011). *Guidelines in developing the library corner house for lifelong education by subsidiary Bangkok institute of non-formal and informal education*. Master's Thesis. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Kunchangtong, N. & Sueuthiskul, P. (2020). The operating of community learning center in Phitsanulok Province. *Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 13(2), 27-38. (in Thai)
- Matchimapiro, D. (2014). let's read a book. *Graduate Studies Journal Sakan Nakhon Rajabhat University*, 11(52), 1-7. (in Thai)
- National Statistical Office. (2016). *The reading behavior of population survey: 2015*. Retrieve September 6, 2018, from: <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/readingExcel58-1.rar>. (in Thai)
- Sukwan, O., Srisawat, P., Sajjapiboon, S., Sommitr, R., Boriboon, G., Chaideecheoy, S., et al. (2016). The enhancement of love reading habit for thai children. *Journal of Education Faculty of Education Srinakharinwirot University*, 17(2), 82-95. (in Thai)
- Sungsri, S. (2013). An evaluation of policy implementation on reading habit promotion at primary education level in formal education and non-formal education. *HCU Journal*, 16(32), 91-106. (in Thai)
- Tiengthawat, T. (2019). *Guidelines for promoting participatory reading of Chiang Mai Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education*. (Individual Study). NIDTEP, Nakhon Pathom. (in Thai)
- Wiphak, S. (2016). *Guidelines for the development of the community book house according to the policy of the people of Mukdahan Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education*. (Individual Study). NIDTEP, Nakhon Pathom. (in Thai)

บุคลากรกรม

เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนบ้านกระป๋อง (ผู้ให้สัมภาษณ์). อภินพ นิลพันธ์ (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านหนังสือชุมชนบ้านกระป๋อง หมู่ที่ 3 ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา 95150. เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2563.

เจ้าของบ้านหนังสือชุมชนบ้านบ้านดอน (ผู้ให้สัมภาษณ์). อภินพ นิลพันธ์ (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านหนังสือชุมชนบ้านดอน หมู่ที่ 7 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2563.